

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste pošiljke. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 150 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posreduje. Pošt. čk. ur. 11.197.

Petrefakti.

Več kot trideset let je, odkar se drugod brigajo za reformo šole. O potrebi nove šole niso le pisali knjig in razprav, ampak so se tudi organizirali in v organizacijah propagirali udeleževanje novih idej. Kdo bi mogel tajiti, da nismo imeli tudi mi pridnih referentov, ljudi, ki so proučevali, pisali, predavali in poizkušali? Poznanje novih smeri pa je ostalo le za posameznike.

Ibsenov »Sovražnik ljudstva« je moral spremeniti svoje naziranje o kompaktni veri. Ne gre za to, da postane človek jak v samotji, ampak za to, da postane družben, pomemben za družbo, za maso. Minili so časi, ko so se osebnosti odstranjemale in prezirljivo gledale na maso. Spoznati moramo, da je treba ideje podružabiti, za podružabljenje pa je treba organizacije, organizacije, ki ima načela in upravo.

S samoizobraževalnim tečajem se je začela organizacija našega duha. Na vrsto je prišel tudi problem udeleževanja delovne šole. Poverjeništvo UJU si je nadelo nalogo, da bo delovalo organizatorično med svojimi člani za razumevanje novih pedagoških misli in za delovanje po teh smereh. Ob tej priliki sem se spomnil francoskega filozofa Condillaca, ki pravi, ali je treba vselej, kadar se deluje za človeška vprašanja in spoznanja, več zmoti razrušiti kot pa resnice vzpostaviti. Quand on travaille sur les questions et connaissances humaines, on a plus d'erreurs à détruire que de vérités à établir. Naše vprašanje ni vprašanje zase, ampak je tesno spojeno z vsemi drugimi človeškimi in zgodovinskimi vprašanji. Naše vprašanje je le del nekega organizma. Nemogoče je, da bi nove pedagoške misli pravilno pojml človek, ki misli o drugih vprašanjih še po starem. Konservativec drugod je tudi konservativce v naziranju glede javnega pouka in javne vzgoje. Del našega dela bo gotovo tudi boj s konservativno duševnostjo, največ nepravilno pa bo seveda z onimi, ki razpolagajo z avtoriteto; s svojo avtoriteto kaj nijo tudi svojo vis inertie. V sramoto jim bo sicer, če jih bo kdo obsodil, da so proti napredku in da se ne znajo živeti v novo dobo, toda užaljeni bodo samo zaradi naslova, zaradi očitka, zaradi besede, nikoli pa ne bo zadela kritika njihove vesti; v stotero prilikah se bo javljala vsa njihova konservativna s strupenostjo pomešana duševnost.

Mislili smo, da so učitelji nevedni, neorientirani, apatični za kulturna, socialna in pedagoška vprašanja in da bo vsako delo brezuspešno. Prepričali pa smo se, da jih je lepo število, ki imajo dobro voljo, ki stremito po napredku in bi radi prenovili sebe, svet in vzgojo če bi vedeli kako.

Ali moremo zahtevati, da bi se vsakdo boril s konvencionalnostjo, se odrekel vsemu posvetnemu ter proučeval in čital, kupoval in se žrtvoval? Preveč odgovodi bi bilo! Pa česar ne more posameznik, to je mogoče organiziranim poedincem. Porazdeljeno delo, porazdeljena poštvenost, urejen davek duševnih in gmotnih sil nam bodo rodili gotove uspehe. In vzgledi bodo vlovili še druge. Seznaniti bo mogoče vso našo maso, če ne hitro, pa vsaj počasi.

Pa nevedni nas vsaj ovirali ne bodo. Oni, ki so poizkušali z novo šolo, se ne pri- tožujejo čez brezbrizne tovariše, pač pa čez avtoritete. In oni, ki nameravajo začeti z reformo v svojem razredu, se ne izgovarjajo na neokretne tovariše, pač pa na upravitelje in nadzornike. Rahločutna učitelja toži: »Ali naš upravitelj gotovo ne bo tega dovolil.« In miroljuben učitelj vprašuje: »Ampak kaj bo rekel nadzornik?« Kdo bi zameril bojazni? Saj ni, da bi se človek prekal celo življenje! Čudno je res! Naša dolžnost je, da poiščemo iz sveta najlepše in najboljše in da damo to najlepše in najboljše narodu in državi. Druga premisa je to, da hočemo to svojo dolžnost izvršiti. Logičen sklep bi bil, da je naše prizadevanje pravo. Toda realen sklep je, da se ne ravnamo po predpisih.

Odkod to nesoglasje? Med nami so še ljudje, ki se jim je avstrijstvo tako zajedlo v vse njihovo žitje in bitje, da se ga ne morejo otresti. Ne mislim avstrijstvo kot političnost, ampak kot duševnost. Ne dvomijo o pravilnosti svojega naziranja in delovanja in so prepričani, da je vse, neredno in škodljivo, kar se z njimi ne sklada. Nikoli niso samostojno mislili, nikoli samostojno živeli, nikoli samostojno stremeli. Ta nesamostojnost, potem pa še mišljenje, ki ni več za našo dobo in za naše razmere, se ne bo moglo nikoli in se tudi ne bo smelo zlit v življenje mlajšega rodu. Ne mislim na mlajši rod po starostnih letih, pač pa na mlajši rod po kulturni duševnosti. Pripomniti moramo namreč, da mladost v fizičnem pomenu ni vedno tudi mladost v duhovnem pomenu; za kulturno mladost je treba mišljenja in naziranja, to mišljenje in naziranje je nekaj splošnega,

svetovnega in idejnega, naravno pa je, da se med našo mladino — k tej šteje tudi mlajše učitelje, ki niso poznali Avstrije — še ni mogla ustvariti neka nova duševnost. Nove literature ne pozna; knjige so drage, knjižnice ni, sem pa tje ne razume tujega jezika. Če imenujemo staro duševnost avstrijsko, lahko imenujemo novo duševno vsebino rovtarsko. Ali niso tega dejstva krive avtoritete, ki ne skrbijo prav nič za duševno življenje, ki bi se spodobilo za narod v novi dobi? K tem avtoritetam pripadajo tudi učiteljska.

Kje so vzroki nedelavnosti in ovir? Avtoriteta sama na sebi je le forma; dokler ni osebe, ki jo izvršuje, je mrtva. Osebe se spreminjajo, zato se tudi način izvrševanja avtoritete spreminja. Ločiti moramo avtoriteto kot trajno institucijo od uradnika, ki je kot oseba enakopraven z drugimi osebami. Velike moralne sile je treba osebni kot zastopniku avtoritete, da ne izrablja avtoritete v osebne namene. Ni treba, da so ti osebni nameni le gmotni, ker so lahko tudi moralni. Častihlepnost, fanatizem v političnem naziranju in druge take nečednosti so mnogokrat prav vodilne sile. Ne dotaknemo se avtoritet kot ustanov, pač pa bi bilo greh, če bi molčali o osebah, ki pravijo, da so avtoritete. Kateri so elementi, ki ne smejo biti zadovoljni z njimi ali jih pa moramo še celo obsojati?

Pri človeku, ki ostara, postanejo možgani trdi kot cement. Tako pravi nek francoski zdravnik. Dasi je izrek pretiran, vendar je res, da se pri leten človek ne more tako živeti v novodobno naziranje kot mladenič; zlasti je težko spreminjati naziranje onim, ki so bili fanatično prepričani o pravovernosti svojega mišljenja. Neznajčajno je spreminjati mišljenje iz koristilovnih nagibov, še celo plemenito pa je pripoznati zmoto iz logičnih razlogov. Nove dobe pa ne prenovijo le prepričanja, ampak tudi čustvovanje, stremenje, hotenje, domišljijo, vso duševnost. Nič ni tedaj čudnega, da postanejo ljudje petrefakti, okameneli duševnosti brez zmognosti razvoja k popolnejšemu. Okamenelost duševnega delovanja je naravna. Prav nič zaničevanja! Zlasti če so bile take osebe enkrat delavne in

se njihovi uspehi vidijo povsod, vzbujajo spoštovanje, najgloblje spoštovanje. Ne moremo sramotiti smrti, ne moremo sramotiti starosti. Oboje je naraven pojav. Da stari človek ne razume novosti, ni prav nič nemoralnega.

Nemoralnost pa je v značaju. Nekateri vplivni ljudje imajo to srečo — srečo namreč, da so ostali po značaju neomadeževani — da so umrli, ko so ravno dokončali svojo zgodovinsko nalogo, če so le dobo preživeli in se niso upokojili, pa so si z delom zadnjih dni izkazali vso lepo sliko svojega dotlednjega življenja in delovanja. Pa tudi dejstvo, da ne pripoznavajo novih zahtev, je še vedno logičnega značaja in ga ne moremo obsojati. Nepoštena, nemoralna in zoprna pa postane zadeva, ko se nerazvija- jočemu intelektu pridružijo še oblastilnost, samoljubje, zavist in ljubosumnost. V našem malomeščanskem dogajanju ki ni bilo pravzaprav nikoli vrhvanje z idejnostjo, so se godile vedno zlobnosti in nepoštenosti, ko je šlo za prehod iz stare dobe v novo dobo.

Iz razgovorov s tovariši ter iz pismenih sporočil mi je znano, da se tudi v našem stanu ustvarjajo nelepni odnosi. Od povsod je ista tožba: oblastilnost, samovoljnost, zavist, zaverovanje v starost. Če bi se prerekali le za ideje — pravzaprav celotno duševnost — ne bi bilo nič hudega; toda z odločnostjo le zamorijo dobre kadi v mladini, ji grenijo življenje in ji dajo okušati tisto žalostno razočaranje, češ, da dobiva človek le polena za svoje ideale.

Ker je postala reforma šole problem naše organizacije, ne bo smelo biti oviranje iz zavisti in ljubosumnosti le zadeva med poedincem in upraviteljem in nadzornikom, ampak zadeva med organizacijo in ovira- jočo osebo.

Take pritožbe so bile dosedaj le zasebne; pa bilo jih je toliko, da so že kdaj zaslužile, da bi postale javna zadeva. Vsako oviranje našega dela bomo proglasili za nemoralno. Nemoralno pa bo tudi, če bodo nekateri delo omalovaževali, namreč oni, ki bi ga morali voditi ali pa vsaj pospeševati in podpirati.

Zbor vseh predsednikov okrajnih učiteljskih društev UJU iz Slovenije v Ljubljani.

Nov učni načrt. — Disciplinska uredba. — Oblastni in krajevni šolski odbori. — Revizija uradniskega zakona. — Stališče glede referenta za osnovno šolstvo v ministrstvu. — Reforma okrajnih učiteljskih društev. — Učiteljska tiskarna - sprejemanje učiteljev zadrudnikov v zadrugo. — Möderndorferjev slučaj.

V nedeljo 2. oktobra se je vršila v Ljubljani v risalnici državnega moškega učiteljskega seja širjega sosveta UJU pov. Ljubljana po že objavljenem dnevnem redu.

Poverjenikov nagovor.

Ob 11. otvori predsednik Andrej Skulj sejo s sledečim nagovorom:

Cenjeni tovariši! Vodstvo organizacije je že večkrat razmišljalo, kako bi moglo doseči čim globlje stike z organiziranim učitelstvom, da bi mu bilo omogočeno čim večkrat iznesti svoje težnje in potrebe pred svojimi zastopniki. V svrhu dovoljnega vršenja svojih dolžnosti si vodstvo želi stalnih in neposrednih stikov in vezi s svojim članstvom.

To vprašanje smo si zamislili rešiti najlažje na ta način, da bomo sklicevali manjkrat seje ožjega sosveta, zato pa naj zboruje večkrat širji svet, v katerem so zastopniki vseh učiteljskih društev. S tem upamo, da bo dosežen najožji stik z našim članstvom.

Nujno pa je bilo treba sklicati današ- njo sejo širjega sosveta tudi zato, da se razgovorimo o realizaciji sklepov pokrajinske skupščine, ki naj usmerijo in poizve poslovanje učiteljskih društev, napote naše članstvo k samoizobrazbi, načno vprašanje o reformi našega šolstva ter pospešijo naše izvenšolsko delo.

Nadalje omenja revizijo uradniskega zakona, vprašanje kuriva, premeščanje naših tovarišev v notranjost Italije, namešča- nje istih pri nas, borbo za podelitev držav- ljanstva itd.

Ugotavljam, da je od 32 učiteljskih društev zastopanih 30, člani ožjega sosveta pa so razen tov. Štanjca navzočni vsi, zastopa ga pa ga. Godčeva.

Ko Vas iskreno pozdravljam želim, naj naše današnje zborovanje znova utrdi iskreno stanovsko zavest in podkrepi našo skupno organizacijo. Pričakujem stvarne debate v prepričanju, da bo današnji zbor

pokazal, da je naša organizacija resna in neustrašena boriteljica in čuvarica učiteljskih pravic in stanovske svobode.

Tajniško poročilo.

Poverjenikovemu nagovoru je sledilo poročilo tajnika tov. Kobala. Z njim se je dotaknil vseh važnejših vprašanj, ki so se rešila pri poverjeništvu od pokrajinske skupščine v Kranju do seje širjega sosveta. Omenil je državno skupščino v Skoplju, njen potek in stališče poverjeništvu.

V kratkih obrisih je podal nato sliko samoizobraževalnega tečaja, ki ga je priredilo poverjeništvo o počitnicah od 25. do 30. avgusta t. l. Z njim je dosegla organizacija velik moralen uspeh, ki ga ne more uničiti nobena še tako nizkotna kritika. V svrhu realizacije smernic so se izpopolnili: osrednji izobraževalni odbor (Oio), odsek za reformo šolstva, odsek za nadaljevalno šolstvo in mladinsko vzgojo, odsek za izvenšolsko delo, odbor za Mladinsko Matico in gospodarski svet.

Nadalje je omenil ukinitve disciplinske uredbe za učitelstvo. Organizacija stoji načelno na stališču, da naj veljajo za učiteljsko isti disciplinski predpisi, kakor za vse ostalo uradništvo.

Sledovi redukcije razredov v ljubljanski oblasti še niso vsi docela zbrisani. V kolikor je bila z njo kršena stalnost učiteljskega sveta, smo uspeli s svojimi intervencijami.

Posebna anketa je pregledala novi učni načrt, ki ga je poslala prosvetna oblast v presojo. Načrt je sicer boljši od prejšnjega, vendar ne odgovarja razmeram v Sloveniji, ki ima osemletno šolsko dobo. Zato je v tem oziru zavzela anketa proti načrtu od- klonilno stališče.

Dalje je govoril o čl. 33. srb. zakona o narodnih šolah, ki je bil leta 1919. razširjen na celo kraljevino. Po njegovem besedilu pripada vsemu učitelstvu brezplačno stanovanje in kurivo. Omenil je vlogo, ki jo je poverjeništvo poslalo na ministrstvo prosvete in z njo zaprosilo izvršilne naredbe.

Končno se je dotaknil še Zveze držav- nih nameščencev, revizije uradniskega zakona in nekaterih osebnih zadev. Ker pa so bila o tem na dnevnem redu posebna poročila, ni o njih obširno razpravljaj.

Odseki pri poverjeništvu.

Debata: Ko je podal tajnik svoje poročilo, se je razvila živahna debata. V prvi vrsti je bilo stavljeno vprašanje, zakaj se zopet ustanavljajo odseki, ki so bili na celjski skupščini odpravljani. Povdarjalo se je tudi potrebo pritegnitve zunanjih članov v posamezne odseke.

Stvar je bila nato razjasnjena od strani predsedstva. Odseki so potrebni, ker ogromno delo, ki ga je kranjska skupščina naložila vodstvu organizacije, je treba deliti. Člani prejšnjih odsekov so imeli pravice delegatov in jim je pov. moralo plačati potnine. Ker so bili s tem združeni materialni izdatki, so bili ti odseki odpravljani. Sedanja odseki so izbrani le iz ljubljanskih članov, izvenšolski odseki za reformo šolstva, ki je v Mariboru, zato, da se prihrani na izdatkih. Odseki so le v pomoč poverjeništvu za delitev dela in kot posvetovalne korporacije. Sedanja člani niso obvezni se udeležiti odsekovih sej na skupščini, zato si pov. prihrani izdatke in se lahko tedensko sestaja za posvetovanje in delo.

V debato so posegli tov. Hočevcar, Mencin, Skulj, Dimnik, Musek, Macarol in Peternel. Po predlaganem koncu debate so bili imenovani odseki odobreni z dostavkom, da ne želijo inter- resentov od zunaj še izpopolnijo.

Referat za osnovno šolstvo v Beogradu.

Ker je v tajniškem poročilu omenjena tudi sprememba v ministrstvu, tičoč se referenta za osnovno šolstvo, se je tudi tu razvila živahna debata, katere jedro je bilo v glavnem to, da vse zadeve osnovnega šolstva rešuj osnovnošolsko učiteljsko!

V debati so člani povdarjali, da ne odrekajo meščanskošolskemu učitelstvu pravice do svojega referenta, a ne na račun osnovnošolskega učiteljskega.

Nadalje so povdarjali prisotni, naj organizacija vpliva na člane in tudi organizirane tovariše drugih strok, da ne sprejemajo mest, ki bi se jim ponujala v takih slučajih, oziroma v vseh slučajih naj se taka nameščenja izvrše le s sankcijo organizacij, ki naj v interesu vseh varujejo zavzete principe. Po debati, ki so se je udeležili tov. Mavrič, Skulj, Godčeva, Razpotnik, Jurančič, Musek, Šestan in Mencin je bil izvoljen štiričlanski odsek, ki je sestavljal sledečo resolucijo:

Z velikim vznemirjenjem smo sprejeli vest o imenovanju novega osnovnošolskega referenta za Slovenijo pri ministrstvu prosvete, ko imamo v istem oddelku referenta iz svojih vrst, ki je odličien strokovnjak in kot tak splošno priznan. Tudi ako ne obstoja namera, izriniti ga iz tega važnega mesta, moramo izraziti svoje globoke pomisleke proti tendenci, da se na važnejša upravna mesta v področju osnovnega šolstva postavljajo šolniki, ki ne izhajajo iz naravnosti osnovnošolske prakse. Pri tem nas ne vodi nobena tesnosrodnost in niti najmanjši predsodek ali antagonizem napram učitelstvu drugih vrst šol, ki mu z veseljem priznavamo, kar je njegovega in ga bomo v tem pogledu vedno radi podpirali, ampak naše neomajno prepričanje je, da bodo le možje iz naših vrst, ki so vse svoje življenje posvetili osnovni šoli, popolnoma razumeli njene potrebe in najbolje varovali njene koristi. Zato odločno ugovarjamo vsakemu izirvanju osnovnošolskega učiteljskega iz vodilnih mest v šolski upravi (in storimo to) v zavesti, da branimo koristi onega šolstva, ki je najvažnejše v državi, ker služi kulturnemu dvigu najširše plasti naroda in je največjega pomena za vse pridobitno, gospodarsko življenje v državi, kakor tudi za njeno obrambo.

Pri tej priliki naglašamo ponovno s povdankom svoje načelno stališče, da se ne smejo vršiti osebne spremembe v šolski upravi iz drugih, kot zgolj stvarnih razlogov in da je vsaka odstranitev ali premešitev uradnika, ki ima značaj discipliniranja, dopustna le po uradno, v rednem disciplinskem postopku dognani krivdi. To naše stališče nam narekuje skrb za dobro upravo in nemoten razvoj šolstva.

Disciplinska uredba in uredba o krajnih šolskih odbori.

Tov. Hren kritikuje nato uredbo o oblastnih in krajevnih šolskih odbori, ki je zelo pomanjkljiva in ker ni nikake izvršilne naredbe za izterjavanje kazni za šolske zamude. Sedaj se to sploh ne vrši, ker županji ne izterjavajo glob, a okrajno glavarstvo se ne smatra za kompetentno po uredbi. Nadalje omenja tudi novi učni načrt, o katerem je bilo pisano v časopisih, da je že poslan na vse šole, a ga iste še nimajo. (Je sedaj v tisku, kakor poročajo listi. — Ured.)

Tajnik povdarja nadalje o disciplinarnih slučajih, v katerih naj vsak prizadeje član pod popolnoma natančne informacije preko predsedstva svojega okrajnega društva, ker vodstvo mora imeti o zadevi jasno sliko, da more svoje člane zagovarjati.

Debatiralo se je nato še o obeh uredbah in je prevladalo mnenje, da bi bilo najbolje, da se do sprejetja šolskega zakona ukine tudi uredba o oblastnih in krajevnih šolskih odborih. Ker se pa z raznimi uredbami in pooblastili finančnega zakona spreminjajo zakoni, je bil izvoljen na predlog tov. Mavriča odsek, ki je sestavil sledečo resolucijo:

Protest proti načinu izdajanja uredb.

»Vedno znova nas preseneča centralna uprava v Beogradu z raznimi odredbami dalekosežnega pomena, ki posegajo globoko v naše šolsko in stanovsko življenje. Te naredbe so dostikrat naravnost površne sestavljene, nejasne ali celo neizvedljive in tako doživljamo, da mora centralna uprava sama vedno zopet razveljavljati ali popravljati te svoje urede.

Navajamo n. pr. uredbu o disciplinskih sodiščih, o krajevnih in oblastnih šolskih odborih ter o učnih načrtih. Tak postopek uvaža v šolsko upravo anarhijo. Svoj vzrok ima v tem, ker pri izdelavi ne povabijo k sodelovanju poklicanih činiteljev, zlasti tudi ne učiteljskih organizacij, oziroma se njih predlogi ne uvažujejo.

Protestiramo proti temu postopku, ki je na kvar nujno potrebni kontinuiteti v razvoju našega šolstva in po nepotrebnem razburja učiteljstvo in narod. Protestiramo ponovno tudi proti temu, da se potem po oblastil v finančnih zakonih spreminjajo na »brzo roko« temeljne določbe obstoječih zakonov in da se ta pooblastila potem še celo prekoračijo.

Blagajniško poročilo.

Po soglasnem sprejetju resolucije je prečital blagajnik tov. Rado Grum svoje poročilo, v katerem podaja blagajnikom okrajnih učiteljskih društev glede poslovanja podrobna navodila, ki jih objavimo v celoti prihodnjič.

V nadaljnjem je podal blagajnik točno denarno stanje posameznih društev na pram glavni blagajni. Iz tega poročila so tov. predsedniki povzeli, koliko imajo njihova društva vpisane pri glavni blagajni v breme ali v dobro. V prihodnje se bodo tudi izkazovali neplačani članarini objavljali, zato naj urede do prihodnje seje širjega sosveta blagajniške račune.

Povdarjal je tudi potrebo, da bi morali društveni blagajniki vsaj v prvi polovici meseca septembra poslati glavni upravi članske sezname za upravo leto 1927./28., do sedaj pa je vpsalo iste le 9 društev, zato opozarja tov. predsednike onih društev, ki istih še niso poslali, naj to store čim prej, ker bi morali biti v nasprotnem slučaju blagajniki osebno odgovorni za posledice, ki bi nastale vsled tega nereda pri dostavi listov.

Iz blagajnikovega poročila je bilo tudi točno razvidno, katera društva so vplačala prispevke za pevski zbor UJU in za Zvezo državnih nameščencev. Ker je pa zelo potrebna enotna fronta vsega državnega uradništva, bi bilo želeli, da pristopijo k Zvezi še ona društva, ki do sedaj tega še niso naredila, a vsa včlanjena društva pa morajo plačevati redno za vsakega člana po 1 Din mesečno.

Da se povzdigne pevski zbor UJU na višino enako onim zborom češkega in moravskega učiteljstva, naj društva izpolnjujejo v polni meri sklep pokrajinske skupščine v Kranju glede obveznega plačevanja po 1 Din mesečno za pevski zbor.

Ker je pa tudi važno zvišanje članarine za centralo UJU v Beogradu od 10 Din na 15 Din letno za vsakega člana, je pozval tov. Musek, ki je bil v Skoplju član finacijskega odbora, da poda svoja tozadevna pojasnila.

Tov. Musek pojasni, da je bilo sicer finančnemu odseku povišanje članarine predloženo v odobritev, a sta se temu on in delegat iz Bosne uprla in predlagala namesto tega črtanje dveh postavk v proračunu (12.000 Din za tri tajnike odsekov in 50.000 Din za Jugoslovenski dijaški dom).

Nato prečita prepis zapisnika finančnega odbora, ki ga priobčimo prihodnjič v celoti, kakor poročila ostalih odsekov s skupščine v Skoplju.

Ker je glavni odbor v svojem poročilu povdarjal, da so bila poročila vseh odsekov sprejeta, se razvidi, da se iz poročila fin. odbora ne more povzeti pri najboljši volji, da bi isti predlagal povišanje članarine. Tudi bi moral glavni odbor, če bi hotel zvišati članarino, predlagati istočasno spremembo pravil, kajti točka 29. pravil UJU določa natanko višino članarine.

Debata: K blagajniškemu poročilu se javljajo k besedi posamezni predsedniki društev ter pojasnijo oziroma hočejo natančnih pojasnil glede poslovanja svojih društev.

Ker se z obveznim prispevanjem za pevski zbor UJU mora tudi zvišati članarina, so nekateri mnenja, da bo to vzbudilo pri članstvu nevoljo. K tej zadevi pa da tov. Šestan pojasnilo in povdarja, da je delegacija v Kranju sprejela redni prispevek in tega sklepa ni upravičena spremeniti seja širjega sosveta. Tudi tov. poverjenik povdarja, da bi tozadevne spremembe predloga ne mogel dati na glasovanje.

Celotne debate o blagajniškem poročilu so se udeležili tov. Musek, Šestan, Feinrig, Mavrič, Dolinar, Cenščič, Jakopčič, Burnik, Macarol, Gosak, Ločniškar, Mazi, Hočev, Peternel, Skulj, Dimnik in Jurančič.

Končno se sklene poslati Izvršnemu odboru UJU sledeči sklep:

Širji sosvet poverjenišva UJU Ljubljana, zbran na seji dne 2. oktobra, izjavlja po poročilu tov. Museka, člana finacijskega odbora v Skoplju, da skupščina ni sprejela povišanja članarine, ker so bili vsi sklepi odborov neizpremenjeno sprejeti, med temi tudi odklonitev povišanja članarine, ki je bila sprejeta v odboru. Poleg tega je povišanje članarine brez predhodne spremembe pravil nemogoča (§ 29. pravil UJU).

Protestiramo in ne priznavamo sklepa Izvršnega odbora UJU, da mora vsak član UJU, ki zaprosi za intervencijo Izvršnega odbora pri oblastih plačati 10 Din.

Bodoče seje širjega sosveta.

Pred prehodom na III. točko dnevnega reda se sklene, da se vrtilje seje širjega sosveta izmenoma v Ljubljani, Mariboru in Celju.

Poslovanje okrajnih učiteljskih društev.

Tov. poverjenik A. Skulj prečita nato okrožnico o poslovanju društev. Edino o točki 2. glede snovanja krožkov se razvije kratka debata in je prevladalo mnenje, naj si društva osnujejo krožke po društvi tako kakor to dovoljujejo terenske prilike.

Referat poverjenika o reformi društev je zelo važen in so dobila društva nalog, da ga pri svojih zborovanjih ponovno obravnavajo in razpravljajo v odborih in na zborovanjih o njega striktni izvedbi.

K okrožnici o izvenšolskem delu, ki so jo prejela vsa društva, pripomni tov. Menčin, da naj te smernice v letošnjem šolskem letu društva proučijo ter o tem poročajo poverjeništvu, nato pa sestavi in sprejme bodoča pokrajinska skupščina končno veljavne smernice tudi za izvenšolsko delo. Predlogi so bili osvojeni.

Revizija uradniškega zakona.

K IV. točki dnevnega reda poda tovariš Dimnik izčrpano poročilo o reviziji uradniškega zakona. Do potankosti navaja vse delo poverjenišva, ki je bilo usmerjeno za tem, da se naše dosedanje pravice ne kršijo in pojasni tudi posamezne točke iz predlogov poverjenišva za revizijo uradniškega zakona. Ob tej priliki se je videlo, kako velike važnosti je enotna stanovska organizacija za celo državo. Potom svoje stanovske centre in članov Izvršnega odbora smo dobili točne informacije in uveljavili takoj svoje zahteve.

Zveza državnih nameščencev je izdelala osnutek predlogov k celotnemu uradniškemu zakonu. Pri tem osnutku sta sodelovala za pov. UJU tov. Dimnik in tov. Gregorič. Osnutek se je temeljito predeloval v obilnih sejah Zveze državnih nameščencev in pragmatičnem odseku in bil v končni stilizaciji vpsan v Beograd komisiji za revizijo uradniškega zakona ter vsem ministrstvom. Pri tem pa povdarja tovariš Dimnik, da Zveza v vsem podpira učiteljske zahteve ter nam prizna vse pravice specialnega zakona.

Nato prečita sestavljeno protestno resolucijo, ki smo jo priobčili v 12. številki »Učit. Tovarša«. Resolucija je bila soglasno sprejeta s pooblastilom, da se objavi s podpisih vseh članov širjega sosveta.

Tov. poverjenik se zahvali tov. Dimniku in Gregoriču za njuno poštreno delo, ki sta ga imela s sestavo naših predlogov za revizijo uradniškega zakona in vse obilo delo, ki ga imata pri borbi za koristi in dobrobit vsega učiteljstva.

Učiteljske gospodarske organizacije.

V. točka se radi pomanjkanja časa preloži na prihodnjo sejo, zato podeli tov. poverjenik besedo tov. Hreščaku, ki pod kratke referat o učiteljskih gospodarskih organizacijah in povdarja predvsem potrebo gospodarske osamosvojitve, ki bi se naj pričela z ustanovitvijo močnega obrambnega fonda. Od pridobitnih podjetij, ki jih podpira učiteljstvo, mora zahtevati organizacija svoj reden delež, ki se porabi v korist vsega članstva. S tem lahko močno razbremenimo sebe, na drugi strani pa se s temi rednimi dohodki podpro nove ustanove in naloge, ki jih bo morala organizacija izvršiti, a jih brez sredstev ne more. Z deklaracijo je dobila smer naših težav povsem drugo pot, zato se nam je pečati predvsem z zahtevo gospodarske osamosvojitve. Potrebno je, da se peča gospodarski svet s statistiko naročil, bodisi šolskih, zadržnih in občinskih, ki jih lahko učiteljstvo preskrbi in nato stopi v pogajanja za cenena dobavljanja istih proti rabatu v korist obrambnega fonda in organizacije sploh. Nadalje je potrebno misliti na lastno založništvo. Predvsem pa je misliti na to, da pridejo vsa učiteljska gospodarska podjetja v tesnejšo vez. O vsem naj bi razpravljala učiteljska društva na svojih zborovanjih in učiteljski gospodarski svet.

Tov. Lapajne povdarja, kako velike važnosti je, če si pomaga učiteljstvo samo sebi in učiteljskim družinam. Otroci učiteljev so prepuščeni na milost in nemilost dijaškim gospodinjam, in te je treba rešiti s pomočjo »Učiteljskega konvikta«. Sedanje mu konviktovemu odboru se je posrečilo otresti se obremenitve, ki je bila na konviktovem premoženju. Zato apelira na zbrane predsebnike, da delujejo pri društvi na to, da se število članstva konvikta zviša, da se bo moglo započeti z uresničenjem načrta in postaviti Učiteljski konvikt.

Debate o tej točki so se udeležili tov. Musek, Dolinar, Jurančič, Godčeva, Skulj, Šestan in Hren.

Širji sosvet je nato zavzel sledeče stališče do Učiteljske tiskarne.

1. Širji sosvet ljubljanskega poverjenišva UJU je po natančnem obravnavanju poročila o zavlačevanju sprejema 113 novo predloženih učiteljev v zadrugo Učiteljska tiskarna prišel do prepričanja, da njen upravni svet nima volje sprejeti prijavljenih članov.

Ker ni tako postopanje v interesu Učiteljske tiskarne in je to, poniževanje učiteljstva, katerega ime nosi zadruga, ne glede na to, da ne odgovarja niti namenu zadruge same, izjavlja širji sosvet, da želi rešitev vseh prijav za pristop brezpogojno do 31. oktobra 1927.

2. Širji sosvet pooblašča na svoji seji v Ljubljani dne 2. oktobra 1927 poverjeništvu, da odpove takoj po predloženem in po upravnem svetu Učiteljske tiskarne neupoštevanem roku za sprejem učiteljev — naših članov, tiskarni vsa tiskarska dela učiteljske organizacije, svoj sedež in to v najkrajšem času, potrebnem za izvršitev teh ukrepov.

3. Širji sosvet ugotavlja potrebo zgraditve samostojne učiteljske gospodarske organizacije ter nalaga gospodarskemu svetu, da izdela čimprej enoten načrt, v katerem se vsi člani organizacije pritegnejo k prispevanju za Učiteljski konvikt, Učiteljski dom, obrambni fond in lastno založništvo. Člani obstoječega gospodarskega sveta smejo pritegniti k sodelovanju vse eksperte obstoječih učiteljskih gospodarskih organizacij. Zeli, da se smotreno izvede potrebna koncentracija naših razpršenih gospodarskih sil.

Načrt s potrebnim komentarjem je predložiti učiteljskim društvom v razpravljanje in propagando.

Vprašanje kontraktualnega učiteljstva.

K vprašanju kontraktualnega učiteljstva poda svoje mnenje tov. Ribičič, ki graja predvsem dejstvo, da se pusti učiteljstvo v inozemstvu trpeti, a ko pride semkaj, se mu delajo najrazličnejše ovire, zahtevajo se od njega dokumenti, ki mu jih je nemogoče preskrbeti, ker jih tuje oblasti ne izdajajo. Borba za službo je težka, a še težje si je pridobiti državljanstvo. Da bi se dosedanje postopanje oblasti vsaj deloma omililo, predlaga sledeči protest:

Protestiramo, da zavlačuje kompetentno oblastvo službene nastavitve in rešitve prošnje za državljanstvo kontraktualnega učiteljstva v Sloveniji; obsojamo dejstvo, da se še vedno dobe v državi posredovalci, ki obljubljajo hitrejšo rešitev teh prošnje proti položitvi za učiteljstvo težkih vsot; povdarjamo kvaren vpliv takega postopanja na nacionalna čustva učiteljstva tu in onostran mej, si usojamo vprašati kompetentno oblastvo:

1. Kaj misli ukreniti, da se bo s preganjanjem učiteljstva iz inozemstva postopalo manj birokratično in bolj z razumevanjem.

2. Kaj misli kompetentno oblastvo ukreniti, da se prošnje kontraktualnega učiteljstva, ki leže že leta in leta v ministrstvu notranjih zadev, rešijo čimprej?

Služajnosti.

K slučajnostim se oglašf tov. Feinrig, predsednik mežiškega učiteljskega društva, ki pojasni v celoti zadevo tov. Modernsdorferja in omenja vse krivice, ki so se mu zgodile za časa preiskave, ki pa je bila popolnoma brezuspesna, kajti tovariš Modernsdorferju ni bilo mogoče dokazati nikake krivde in po trimesečnem preiskovalnem zaporu ni bilo mogoče postaviti proti njemu niti obtožnice. S tem je dosegel tov. Modernsdorfer popolno zadoščenje, a ni ga zadobil od strani časopisja, ki ga je prej blatilo, a ni smatralo pozneje za potrebno objaviti njegove oprostitve in popraviti storjene mu krivice.

O tej zadevi se je razvila živahna debata, v katero so posegli tov. Dimnik, Mencin, Skulj, Kobal, Peternel, Jurančič in mnogi drugi.

Širji sosvet je naročil poverjeništvu, da v zadevi Modernsdorferja ukrene sledeče:

Razvoj dogodkov v zadnjem času se objavi v stanovskem glasilu, prizadetemu tovarišu mora organizacija pomagati moralno in gnotno ter ga podpirati pri njegovi službeni rehabilitaciji.

Ker je bil dnevi red s tem izčrpan, je zaključil tov. poverjenik ob 7. uri zvečer sejo.

V. M.

Splošne vesti.

K IZPREMEMBI V MINISTRSTVU PROSVETE.

Odkrito rečeno, pričakovali smo toliko iztrenjenjale od političnih strank, da bodo prejenjale z izpremembami, ki imajo značaj politično strankarskih izprememb in persekucij, a varali smo se za enkrat še in treba bo še dela, preden bo ustvarjen položaj, ki bo iztrebil kvarni izrodek partizanstva tudi v javnem življenju izven našega stanu.

Težka je preizkušnja, ki jo preživljamo, to priznamo, a ni brezupna za zmago poštenosti stvari in poštenega stališča.

Poverjeništvu si je mnogo prizadevalo, da ohrani osnovnosolskemu učiteljstvu referenta v ministrstvu, mnogo si je prizadevalo, da ohrani sposobnega moža na svojem mestu, ki je mnogo dobrega storil za slovensko šolo in slovensko učiteljstvo, zato vodstvo organizacije odklanja odgovornost tudi za sedanje izpremembo, kar povemo javno in jasno vsem, ki so zainteresirani na tem.

Dovolj dolgo smo zadrževali partizanski val neprijateljstva našega pokreta, vseh

onih, ki nam ga zavidajo iz partizanskih ekstremov.

Odbili in preprečili smo tako izmenjavo referenta že v času Radičevega režima, preprečili smo tedaj izmenjavo nadzornikov, preprečili smo premeščanje učiteljstva in kdor ni slep in zloben, mora priznati, da so se razmere do zadnjega dogodka umirile in dosegli smo vsaj približno pravično postopanje.

Vsi mogoči elementi so bili na delu, da nam rušijo našo borbo, največ takih, ki ne pripadajo vrstam osnovnosolskega učiteljstva. Naš referent je žrtev intrig izven vrst našega osnovnosolskega kroga.

Vsak javni delavec, na vsakem odgovornem mestu si nakoplje poleg prijateljev tudi nasprotnikov, ki rujejo upravičeno ali neupravičeno proti njemu.

Značilno je, da stvarnih razlogov ne navaja nihče, ki je odgovoren tudi za to izpremembo, temveč se sklicuje na sto in sto malih slučajev, ki so še nepojasnjeni, ne preiskani in nedokazani kot upravičeni za kak dalekosežnejši korak. Javna morala še ni napredovala toliko, da bi tudi uradniku dokazala najprej krivdo, potem šele bi izvajala konsekvence.

Za slovensko učiteljstvo je izmenjava referenta nov velik preizkusni kamen, ker je s tem poteptana želja organiziranega učiteljstva, kar isto ne bo tako lahko pozabilo, je pa referent tudi zastopnik slovenskega učiteljstva v Izvršnem odboru UJU, on tvori vez med Beogradom in pov. UJU Ljubljana, ter je, kot dober poznavalec naših in tamošnjih razmer ter vseobčih prostvetnih razmer v državi, važen tudi glede kulturne vezi med slovenskim in ostalim učiteljstvom.

Mnogo krivde nosijo tudi naši desidenti, ki izven organizacije slabe moč skupne organizacije. Oni se niso zavedali velikega momenta, da smo le združeni vsi močni ter bi se dosedaj združeni že toliko lahko utrdili, da bi bili nemogoči taki pretresljaji — na njih račun gre mnogo, mnogo odgovornosti.

Oni še danes dajejo potuhlo ekstremom ob vladajoči stranki, tudi izven vrst osnovnosolskega učiteljstva, ter utrjujejo in podpirajo njih partizanske ambicije.

Če bi bili solidarni v stanovskem pokretu in bi sami ne gojili partizanske baze na škodo učiteljstva in šoli, bi vsega tega ne bilo — ubili bi se ob popolni stanovski solidarnosti že danes tudi stanovski in izvenstanovski ekstremi vladajočih strank. Ako bodo uganjali še neumnosti in bodo izživali, bo še dolgo švigal politični bič nad učiteljstvom, zdaj od ene, potem od druge strani.

Ekstremi nikdar ne pomislijo, da kar danes krivico dosežejo, jim jutri podere lahko izprememba režima, medtem ko solidnega dela ne bi mogel podreti nihče. Premisliti moramo, koliko gorja bi se bilo zgodilo že med tem, če bi bila organizacija še na prejšnji, strankarski osnovi. In vse to je prihranila organizacija učiteljstva.

Naša teza stoji torej trdno in pravilna baza naše organizacije tudi s tem težkim slučajem preizkušnje ni izgubila na veljavi. Nasprotno, to jo ravno utrjuje in mora dvigniti vse slovensko učiteljstvo, da se še tesneje oklene skupne organizacije ter jo s strnjemjem vsega stanu utrdi tako, da bodo tudi taki slučajni nemogoči.

Komur dosedaj ni odprlo oči — mu mora ta slučaj! Združeni in stanovsko solidarni bomo premagali in popravili tudi ta udarec, ki je bil zadan celotnemu našemu stanu!

— Cenjenemu učiteljstvu! Podpisani naznanjam, da v ministrstvu prosvete ne delam več v Odseku za Slovenijo in nimam z njim nobenih zvez. — Pavle Flerè, referent ministrstva prosvete.

— Zopet nova disciplinarna uredba za učiteljstvo. »Službene Novine« prinašajo novo uredbu o disciplinskih sodiščih. Kakor čujemo, je stara izpremenjena radi upravičenih protestov učiteljstva in ker je Prosvetni svet uvidel, da je prvotna uredba potrebna izpremembi. — Zopet nova uredba, izdelana na »brzo roko«! Kar smo upravičeno kritikovali na zadnji seji širjega sosveta v Ljubljani dne 2. t. m., da se uredbe in naredbe izdelujejo in izdajajo brez predudarka in upoštevanja nasvetov izkušenih strokovnjakov in učiteljstva, to se je zopet ponovilo. Prepričani smo, da bo učiteljstvo s to novo odredbo prav tako nezadovoljno, kakor je bilo s prvotno, ker ne uvidi potrebe, delati pri učiteljstvu izjem, ker imamo jasne določbe in postopek disciplinskega postopanja v uradniškem zakonu. — Edina izprememba nove uredbe o disciplinskih sodiščih, ki bi bila vredna upoštevanja je ta, da predseduje disciplinskemu sodišču sodnik. Istotako je sodnik njegov namestnik. V ostalem ostane sestava senata in postopanje neizpremenjeno, kakor je bilo v prvi uredbi. Kar je bilo v prvotni uredbi za pravne sporne; ali imajo tovarišice pasivno volilno pravico, je sedaj jasno, v škodo učiteljstva, ker jim je ta z novo uredbo definitivno odvzeta. Kako se to sklada z motivacijo potrebe izpremembe prvotne uredbe v prid učiteljstva, ne razumemo, ko smo vendar jasno in nedvoumno zahtevali popolno enakopravnost ženskih in moških učiteljev. Tako je ostalo pri starem tudi glede izbora kandidatov, ki morajo biti vzeti iz vrst onega učiteljstva, ki služi na sedežu oblasti. — Sedaj pa pride na vrsto stara naglica. Uredba stopi v veljavo 25. oktobra 1927, volitve morajo biti izvršene do 15. novembra t. l. — Volitve se bodo vršile na isti način kakor pri prejšnji uredbi, le dovolijo meščanskošolski učitelji svoje stanovske tovariše v